

pp:

INDEX

Materiarum Alphabetic

A.
 De Actione { Confessoria } No. 10.
 { Negatoria } 13.
 Appulsus iure 44.
 Anima suppositalitate 38.
 Auctione voluntaria 38.

B.
 De Bene merito 16.
 Bodmeria 12.
 Graub. Tafel gold 3.

C.
 De Carcere obaratorum 32.
 Causis Honorum 2.
 Concordia discordan-
 tis Germaniae 1.
 De Confessione 30.
 Confessoria et Negato-
 ria Actione 10.
 De Colono Partiaro 20.

D.
 Discordantia Germaniae
 Concordia 1.
 de Dono nuptiali 3.
 Deposito miserabili 18.

E.
 Eius hüllu 5.
 Eius hüllu 6.
 De Exceptione Transacti 31.
 Eruditorum vitii 41.

F.
 De Ficta l. q. Traditione 7.
 Foemina non est homo 36.

G.
 Germania discordantia
 Concordia 1.

H.
 v. hüllu hüllu 3.
 De Honorum causis 2.

17.

I. N. J. CH.
De actione legibus proditâ, aut
non prodicta,
aduersus

INGRATOS
DISQUISITIO.

De qua

In Inclÿta Argentoratensi Academia

P R A E S I D E

JO. HENRICO BOECLERO,

Historiarum Professore ordinario,

Coll. Philosoph. h.t. Decano,

In solenni auditorio

respondebit

d. Junii

JOHANNES CHRISTOPHORUS WALTHERUS

Rotemburgensis,

ARGENTORATI,

Typis FRIDERICI SPOOR.

ANNO M. DC. LX.

Quintil. Mandosig de Ingratitudine Tract. Edidit
Venet. 4. 1572. & 1585.

INVENTARIUS
DISPOSITIO
DE
LIBRO ARGENTORATI ACADEMIAE
V. P. M. V. L. B.
JOHANNES CHRISTOPHORUS WALTERUS
Historiarum Professor ordinarius
Coll. Philoſoph. Argentor.
Argentorati
in
ROTEMBOURGIAE
FRIDERICI STOR.
Anno M. DC. LX.

L
est
gra
ena
m
rel
int
tur
Gr
dis
qua
tion
in
un
an
ca
vop
fac
un
&
vo
ge
ing
im

I. N. F. C.

LEX, QVA INGRATI DATUR ACTIO.

DUplex est huius loci disputatio : Primò, ut de lege, quæ est ; deinde, ut de lege, quæ esse potest, aut debet.

In prima quæstione, quando, an sit lex aduersus ingratos, disputatur, iterum ordine incedendum est, ut videamus : an natura, an mos gentium, an jus civile ingrato seminationi & pœnæ subjecerit?

De naturâ, videtur dubitare Grotius, quando statuit, *puni. I. B. 2, 20.*
endos non esse actus oppositos virtutibus, quarum natura coactionem omnem repudiat ; in quo genere sunt, misericordia, liberalitas, gratia relatio. *20.* Non enim de Iure civili tantùm loqui Grotium, facillè intelliget, qui propositum operis, & disquisitionis huius contextum animaduertit. Sed, si iure naturæ præcipiente continetur Gratia ; eiusdem iuris auctoritate ingrati damnabuntur, Cicero disertis verbis : *Ac natura quidem ius est, quod nobis non opinio, sed quadam insita vis afferat. ut religionem, pietatem, gratiam, vindicationem, obseruantiam, veritatem.* *2. de in V. 22.* Et mox Gratiam describit, quæ in memoria ex remuneratione officiorum, & honorum & amicitiarum, obseruantiam teneat. Hierocles, cùm de grato in parentes animo agit, naturæ in ea re parendum, elegantibus verbis indicat : τὸ γὰρ εὐχαρίστας ταῦτα ποιεῖν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς διασῶζει νόμον, καὶ τὸν τῆς φύσεως ἀποδίδωσιν ἔργον. Qui grato animo ista faciet, non virtutis modò legem custodit, sed quod natura iubet officium, implere pro virili parte studet. Quod longè melius iudicant, & interpretantur, qui gratum in parentes animum, etiam diuinâ voce, non inscriptum modò mentibus, sed tabulis æternam legem continentibus denuò promulgatum norunt. Philo Judæus, *de decalog. 80 p. 760.* ingratos duo apud tribunalia, maxime naturalia, damnari ostendit ; impietatis quidem, apud diuinum, quod vita post DEVM auctores non

A

venerant-

venerantur; inhumanitatis apud humanum, quod nihil ab eis quisquam speraverit, qui negligunt eos, quibus par gratia referri non potest.

Ex hoc iure naturæ quæ proficiscitur actio, iudicem habet DEUM; actores non eos tantum, qui ab ingratis atrociter læsi sunt, sed ipsam quoque ingratorum hominum conscientiam; patronos nullos.

Sed & gentium, quæcunque aliquem civilis moris gustum habuerunt, iudicio, dissociabile nec ferendum visum est ingrati animi vitium. Præclare testatur Cicero: *Quæ autem natio non comitatem, benignitatem, non gratum animum & beneficii memoriam diligit? quæ superbos, quæ maleficos, quæ crudeles, quæ ingratos non aspernatur, non odit?* Iulianus Imperator in encomio Eusebiæ: *ἰδενός γάρ, ὄϊμαι, τῶν ἄλλων ἀδικημάτων ἑλαττον μισῶμεν ἀχαρισίαν, καὶ ὀνειδίζομεν τοῖς ἀνθρώποις, ὅταν εὖ παθόντες περὶ τὰς εὐεργέτας ὄσιν ἀχαριστοί.* Neque enim minus quam alia crimina, ingratum animum odio prosequimur, ac exprobramus hominibus, cum accepto beneficio, ingratos se erga bene meritos præbent. Neque alienum est ab huius loci sententia, quod Seneca fatetur, *Urbes quoque urbibus, quæ præstiterunt exprobrare; & in majores collata, à posteris exigere.*

Apud hoc tribunal, quod excellentiore significandi genere humanum dixeris, sicut prius illud diuinum, accusat fama, vel sermonibus vel literis prodita: patrocinium reorum non aliis suscipientibus, quam qui pudore omni abiecto, suam alienamque infamiam amare serio didicerunt.

Civile tribunal superest, de quo ante omnia, ut diximus, queritur, an fuerit certis in ciuitatibus lex prodita aduersus ingratos? Respondet Seneca: *Excepta Macedonum gente, non est in vllâ data aduersus ingratum actio.* At Lucianus in *Abdicato* diuersum pronuntiat: *καὶ μὴν οἱ γε νόμοι καὶ ἀχαρισίας δικάζουσι δίοσι, καὶ ἴσθ' τοὺς εὐεργέτας μὴ ἀνλευποιῶν.* Equidem leges actionem ingrati dant, contra eos, qui benefactoribus non referunt gratiam. Quem locum, qui de Macedonum legibus tantum velit exaudire, magno se onere obligabit tuendæ suæ sententiæ. Iam, cum in *Declamationibus* veterum mentio fit, apud M. Senecam & alios,

de de ll. 11.

3. de benef.
6.

3. de benef.
6.

tom. 1. pag.
490.

3.
alios, legis, ingrati sit actio; quæ lex ad vnâ & solam aliquam
ciuitatem non videtur referri posse, nisi quod ad leges Atticas
sæpe respiciunt Rhetores; Seneca iterum exceperit hanc orati-
onem, & in scholis ista fingi à declamatoribus, non reperiri in vi-
ta, dixerit; Vnde & ita quærit: *an hac lex, quæ in scholis exerce-* 3. de benef.
tur, etiam in ciuitate ponenda sit, qua ingrati datur actio. Sed ne- 6.
que hic Senecam auctorem sequerer, quin existimarem, apud Ci-
cero-nem, M. Senecam, Quintilianum, Aristotelem, non poni exem-
pla nisi verarum legum, quæ reuera aliqua in ciuitate, præsertim
Graciæ (inde enim Latini fere exempla arcessunt) datæ fuerint.
Libenter patiar me doceri, si diuersum idoneo testimonio osten-
di potest. De rogationibus interim non loquor: quas interdum,
ut & suasorias alias, ingenio Rhetoris fingi, non ex historia vitæ
desumi, satis constat.

Consignauit & Gregorius Tholosanus exempla, quæ ex iure *Syntagm.*
ciuili Romano, & aliarum gentium huc pertinent. Vbi nec il- *Iur. Græc.*
lud omittendum est: quod nulla gens cultior fuit, quin, etiam 39, 1, 16.
cum actio legibus non erat prodita, iudicis officio ingrati animi
crimina subiecta cuperet.

Quando autem, an lex aduersus ingratos ferenda sit, dispu- 2
tatur: parum vtique profecit longa Senecæ oratio, quæ id dislua- 3. de benef.
det. Ingratum enim hâc vnâ re definiuit, si non redderet bene- à cap. 6. us-
ficium. Et est sanè boni viri, de referenda gratia serio cogitare, que ad 11.
neque acceptorum beneficiorum vnquam obliuisci. Sed hoc
genus ingrati animi non spectatur præcipuè, cum de lege, quæ in-
gratos coërceat, agitur. Cessant ergò omnes illæ quæstiones,
de tempore, & facultate referendæ gratiæ, de æstimatione &
comparatione beneficiorum, de dubitatione iudicis in definien-
do beneficio. Non enim dubia, sed certa & humani generis
sententiâ, definita beneficia spectantur: neque tam, non reddi-
ta, non fideli memoriâ custodita, quàm maléficio pensata, legi
subiiciuntur. Aduersus ingratum, qui lædit eum, à quo indubio
beneficio fuit affectus, lex paratur. Aduersus dissimulatores &
inficiatores beneficiorum, qui sine proposito lædendi scilicet ta-
les esse non possunt, seueritas iudicis quæritur. Clara hæc sunt,
& exposita in omnium conspectu. Si quid boni mores præterea
A 2 damnant,

damnant, etiam si nullâ lege præscripta sit actio, Iudicis officium in Republica latius patet, neque vllam morum partem labare finit.

Grot. l. B.
2, 22, 16.

l. offic. 15.

1. Rhetor.

lib. I. παρδ

Quin lege prodi possint ac debeant, quæ ex iustitiâ debentur, nulla est dubitatio. Iustitiæ autem munus esse, gratum animum, magno consensu tota antiquitas docet. nec aliunde Cicero necessitatem referendæ gratiæ deducit: qua nullum officium maius esse statuit. Igitur *Aristoteles* maximis & fœdissimis injuriis accenset, quæ ab illo, qui beneficio affectus est, infertur benefactori. *πλείω γὰρ ἀδικεῖ, ὅτι τε κακῶς ποιεῖ, καὶ ὅτι ἐκ εὐ.* Non simplex enim est iniuria in bene meritos; & quod offendit eos iniuria auctor, & quod gratiam eis non refert. Apud *Xenophontem*, Persarum iudicio ingrati puniuntur, tanquam homines, qui nec Deos, nec parentes, nec patriam, nec amicos curare norint, id est, ab omni iustitiâ plurimum alieni. Quam enim partem iustitiæ curaret is, qui pro bona gratia malam rependit?

ὅν γὰρ τὸ χρεῖσθον ἐκ ἐποίνου ἡμερον,
τί δ' ἂν δράσθην ἄλλο τῶν πάντων ποτέ;

Quem enim benignitas ex fero humanum reddere non potuit, quod aliud hunc ex omnibus rebus unquam emendauerit? ut rectè ratiocinatur *Gregorius Nazianzenus*. In *Pollucis Onomastico*, ἀδικία & ἀχαριστία, ἐκ τῆς ἀλλήλου dicuntur.

in vit. rom
2. c. 16.

Grot. l. B.
2, 25, 3.

Quod si alia loquendi ratio placet, neque iustitiæ hoc proprium munus, sed alterius virtutis videatur, nemo tamen negaverit, legibus præcipi posse, quæ vlla virtus præcipit. quoq; maior est virtutis cuiusdam cum iustitia affinitas, eo clarius apparet legislationis materies. Accedat consensio plerarumque gentium, ipsiusque naturæ vox, quæ manifestam iniquitatem indicat, iudicatque: an dubitationi locus supererit, quin in legem ire possit, res ad continendam societatem non civilem modo, sed humanam, tam necessaria?

Sicut autem feliciter egerunt ciuitates, vbi ingratos posita lex coercuit: ita sæculi mala non modice augentur impunitate huius criminis, quo non est aliud humanæ societati inimicius. Frustra nobis *Seneca* occentauerit: pauciores fore ingratos, si nulla detur

de benef.
2.

f.

detur actio, maiore enim delectu daturum iri beneficia, nec expedire notum omnibus fieri, quam multi ingrati sint; ne ipsa multitudo pudorem minuat. At ille delectus fugitur, non monstratur. in quibusdam beneficiis nihil licet iudicio beneficientium, quod in parentum exemplo agnovit Seneca. Sic præceptor de omnibus discipulis bene meretur; non licet, huic dare, illi negare beneficium. Qui sanctissimis Christianæ religionis legibus viuunt, si vident, indigere beneficio alium, vindice, altore opus habere, non deliberant aut diuinant, quo ingenio sit laturus beneficium, an grate ingrateve habiturus. Neque cuiquam sua benignitas à sincero profecta animo, fraudi esse debet. Male porro metuitur, ne detegat lex multitudinem peccantium, & inultam præstet. Lex sui ipsius vindex est, cuius defectum non ingratos tantum multiplicari, sed plurium exempla scelerum pullulascere, nimis quam certum est. Imperitum dixero Reipublicæ, & moris humani, & sæculi, qui non videt, pauciora fore alia crimina, si pauciores ingrati fuerint: vnusq; legis aduersus ingratos munimento, ceteris suam auctoritatem duraturam.

cap. II.

Magis intelligentur ista, si quæ apud Rhetoras de actione ingrati disputantur, paululum excutiantur. Annotauit M. Seneca hanc controuersiam: *Torta à tyranno vxor, nunquid de tyrannicidio sciret, perseuerauit negare. postea maritus ejus tyrannum occidit: illam sterilitatis nomine dimisit, intra quinquennium non parientem. Agit illa ingrati. Pro vxore, compendio dicuntur illa Hispani Cornelii: Duplici beneficio vxori suæ obligatus erat maritus: & quod non est occisus, & quod occidit. Fastidit sterilem, qui fecit. Sterilitas enim vel adhuc incerta est, & tum valent illa: non respondet ad propositum, nec ad certum diem fecunditas: vel ita colligitur; non potest parere mulier, quia torta est; & tum bene respondet marito: imputat tibi, quod publicata est, imputat tibi, quod torta est, imputat tibi, quod sterilis est. Quamquam de sterilitate accuratius Buteo egit: primum, non omnes posse dimitti, si quinquennio non peperissent; deinde, hanc non posse dimitti. -- -- Aliquid, inquit, tempus impune à legibus miserie faciunt. Non dico, quia torta est, sed hoc adhuc, propter aequitatis tractationem reseruo. Sed non peperit, quia tu (maritum alloquitur) maxima in cogitatione*

2. 13.

A 3

occupatus,

occupatus, nihil de liberis cogitasti. Neque de nihilo fuit sententia *Albutii Sili*: qua ingratum notat maritum, cum uxorem tam bene meritam repudiat: *Res tuas tibi habe. iniicere debuit matrem, & ipsum inter res suas trahere. nihil amplius patri debes quam uxori. mihi crede, maius fuit, tyrannicidium pati, quam facere.*

Callido autem oratori, quam viro bono magis conveniunt, usuque & consuetudine fori, ubi nihil non excogitatur aut arripitur ad defendendum etiam malam causam, non honestate actionis ac boni moris disciplinam aestimari debent, quæ ad negandum, dissimulandum, extenuandum beneficium pertinent. Talia sunt illa *Latronis*: *Etiamsi scisti de tyrannicidio viri, nec indicasti, non est beneficium scelus non facere.* Et *Gallionis* aliorumque quaestiones: *An inter viros & uxores data beneficia, ingrati lege reneantur.* Non est beneficium, sed officium, facere quod debeas: ut, si filius patri se dicat beneficium dare. Et *Fabiani*, qui alio quidem instituto se ab importunitate *Gestii* remouit, sed in uxorem tyrannicidæ iniquus fuit in illis: cum introducit maritum ita agentem: *se & cogitasse tyrannicidium, & uxori indicasse; & illam tum quidem fecisse, quod probam feminam facere oportuit; nunc peccare, quod putet beneficium esse recte facere.* Et: *si beneficium putasse dedisse, quod tyrannicidium non prodidisti: ego prior dedi, qui tibi tyrannicidium credidi.* Neque cum *L. Vinicio* de hoc *Fabiani* colore dixero, *uxorem mutam effici.* Si olim de tyrannicidio cogitavi, honestior sum vetus tyrannicida; & non privatis, sed publicis malis ad ultionem impulsus. Si, cum cogitarem, non celavi uxorem, facilius persuadebo, me malum hodie maritum non esse, cui semper tam deditus fui. Ad ultimum hoc consequar; Si quod audierat, tacuit, non beneficius est, sed fides. Fides est, tacere commissa: sed in fide beneficium, quod torta tacuit, quod instrumenta sauitiæ, quibus etiam virorum animi franguntur, sustinuit, nec virum prodidit. Est officium, facere quod debes. Sed officii sensum dolor expugnat, & immanis crudelitas. Quis est, qui nolit ignoscere mulieri, sauiis cruciatibus exagitatae, si victa doloribus, falsa esset tyrannicidium viri? Cæcus & surdus ad omnem honesti aestimationem fuerit, cui illustratus tormentis gratus ac beneficus animus, adhuc in obscuro positus, & quarendus videtur. Et quæ illa

7.
illa importuna philosophia: in officio non esse gratiam? Quis
quid liberi erga parentes faciunt reuerentiâ, amore, obsequio,
operâ, officio ea omnia tribuuntur: sed officio nimirum, quod
totum grati animi descriptione continetur. Intelligitur grati a-
nimi honestas comparatione eorum, qui negligunt; demon-
stratur inter impedimenta & obstacula; illuminatur temporibus,
locis, casibus. Dic eadem opera: non est virtus, scelus non fa-
cere. At, cum ad scelus vocant illecebræ, invitant præmia, tra-
hunt minæ; virtus est, abstinuisse placitis bonis; non spe, non
metu ad peccandum, impulsus esse. Quid porro sibi vult, qui
dicit: prior dedi beneficium, credendo tuæ fidei tyrannicidium?
An statim, qui de alterius fide præclare sentit, beneficium ei de-
dit? & quid simile habet commissum sponte arcanum, cum si-
lento inter tormenta inuictro? Etiam sic laudas vxorem, & te ac-
cusas. Quam pulcre enim beneficiis responderit illa, fateris: &
quàm iniquus ratiocinator gratiæ sis, contra communem homi-
num sensum comparans diuersa, imputans minora, vltro mani-
festas. Corruptis imo beneficii, quod tu figuras, fidem, neq;
pateris homines credere, te vnquam vxori deditum fuisse, cui
post tanta virtutis experimenta & in te merita, non modo non
deditus, sed infestus esse potuisti.

At *Latro* tibi iterum patens adest, ut dicas: *Etiam si de-
dit beneficium, recepit. Occidi tyrannum; libertatem mihi, tibi vl-
tionem reddidi plenissimam: persecutus sum nefarium hostem, illic
occidi, vbi torserat. Dices, me Reipublica causa fecisse, & tu Reipu-
blica causa receuisti. Imo tu, si rempublicam amares, benefici-
um reip. ab vxore datum amasses, grate habuisses, magis eo læ-
tatus esses, quàm si tibi datum foret*

Sed profecto, & Reip. & tibi datum est. tibi datū est, ut pos-
set Reipublicæ dari. Et, quanto fuit magis arduum, quod vxor ti-
bi & reipublicæ dedit, quàm quod reipublicæ dedisse te ais? Ad
tyrannum occidendum conuerso, occasio, facultas, instrumenta
perficiendi operis, spes successus, præmia, animos & vires addi-
derunt. Huic omnia aduersa & infesta; nec, præter animum,
quicquam liberum. Quanto facilius est, facere eadem, quàm
pati omni cæde tristiora? Præterea, cuius est illa hominis vox,
qui

qui sic agat: dedisti quidem beneficium, dira & acerba sustinendo meâ causâ; sed dum auctor eius acerbitalis meâ operâ iacet, nulla ultra beneficii tui, quod recepisti, æstimatio, nulla memoria? Quin vniuersam gratiæ rationem in compendium mittis, & cum ciuibus tuis omnibus & singulis, imo cum ipsa ciuitate & patria sic contendis: Liberaui vos omnes à tyrannide; eademque operâ, quicquid beneficiorum vobis debui, persolui: nemo posthac à me vllam publice priuatimue gratiam expectet aut recipiat. cessent semel & simul omnia necessitudinis pristinæ nomina: vniusque virtute facti cuncta officii in posterum vincula aboleantur.

Illud prorsus à fide facienda alienum est, cum inducitur maritus: *ne scisti quidem tyrannicidium, non enim tibi indicaui, nec tam magnum consilium, virilibus quoque animis graue, commisi muliebri garrulitati: quæ id solum potest tacere, quod nescit.* Recte enim à Fabiano & Vinicio respondetur huic instituto: *Dixerit, cogitasse quidem se de tyrannicidio ante tormenta, sed vxori non indicaui: augetur vxoris beneficium. Liberior enim potuit tyrannicidium indicare, quod illi commissum non erat. Potuit enim vxor, etiam non indicante marito, tam magni consilii molitionem deprehendere. Cestii quoque color, quem pro viro introduxit, nihil habet sani: Quo tempore vxor torta est, nihil adhuc de tyrannicidio cogitabam: postea cogitavi, & hac ipsa cogitandi causa fuit, vxoris vltio. Vtrumque secutum est, ut illa marito insolentiâ imputare non posset, maritus illi tyrannicidium posset. Leuiter excussus hic color, euanescit; siue facti fidem spectemus; siue causæ utilitatem. In fide facti, & serie negotii, utique apparet, & aliquid de tyrannicidio cogitatum, de quo tyrannus usque eo suspicatus est, ut torqueret. Ita parum inter se congruentia dixit Cestius: sed & contra rationem & utilitatem causæ. Si dixerit enim, post tormenta se de tyrannicidio cogitasse, tum tyrannicidium vxori melius deberi meruit, si torta tyrannicidam fecit, quàm si tacuisset. Maximam scilicet gloriæ, qua tantopere gaudebat, partem vxori debuisset: ingratiq; animi crimine denuo se per repudium alligasset. In his, quæ ex licentia potius caussidicorum, quàm ex vero & bono pro ingrato marito allata sunt, Hispo Romanus, iudice ipso M. Seneca, maligne & accusatorie:*

Nihil,

Nihil, inquit, ego isti narraueram: ista, ut erat necesse, aliquid ex vultu, aliquid ex nocturnis vigiliis suspicata est. Vnde manauerit sermo, scistis. Videtis, quo veniat tyrannus, non ad amicum meum, non ad seruum: sed ad istam, quæ nihil negotii habuisset, si tacuisset. Tuæ enim causa tacuisti: sciebas te perituram, si confessa esses tyrannicidium. Fecit maritum ipso tyranno crudeliorem; qui post silentium tormentis impenetrabile, garrulitatis arguit vxorem, & ne tyranni quidem testimonium reueretur.

Non caret ratione oratoriâ Passieni sententia, qui putabat, recte facturam, si hæc mulier iniusti repudii ageret, non ingrati. Albutius autem decentissime, prius egit iniusti repudii, deinde ingrati. Ut enim crimina geminantur, ita amplificatio in primis valida est, si accedentis vitii turpitudine, in partem actionis transferatur. Sic injuria parentibus, præceptoribus, hospitibus facta, præter nomen proprium, ingrati animi crimine, vbique terrarum gentiumque notari consuevit.

Honestissima autem est in hac causa Pollionis Asinii ratio, qui nunquam tentandam esse iudicabat illam questionem, qua negamus, nos beneficium accepisse. Perit, inquit, tota causa, nisi in hoc vicit. Apparet enim, ingratum esse, qui ne fatetur quidem, se accepisse beneficium. Veritatem huius sententiæ, grauitè adstruit Declamator alius, cum præcipit: Et in totum hoc seruare in omnibus controuersis, quæ ingrati lege continentur, debemus, ut hi qui rei sunt, in ipsa actione ingrati non sint. Raro valde interuenient controuersie, in quibus hoc queratur, an is, qui ingrati reus est, acceperit beneficium. Pleraq; diuertunt eo, ut quæstiones habeant: an, quisquis acceperit beneficium, & non reddiderit, ingratus sit? an omnia, quæcunq; exigebantur, præstare debuerit? an potuerit? Sed de his quæstionibus postea. De faciendâ controuersia ipsius beneficii præclare, & solide philosophantur, quos laudauimus: neque comparari huic grauitati possunt, quæ Gallio & Atticus Vipsanius de consuetudine fori, & causidicorum artibus annotant.

Vidimus exemplum actionis ingrati. Vbi haud dubium fuit rei crimen: neque vlla honesta defensione velandum. Pona-
mus aliud, quod haud a que reum premit, ex Declamationibus Fa-
bio Quintiliano attributis. Leges: Patronum optare liceat. Et: declam. 338.

B

ingrati

Quintil.
declam. 338
sermon.

ingrati sit actio. Controverfia: Adolescentem dives pauperem impensis suis Athenas misit. redit ille disertus. Detulit diuitem quidam reum proditionis, & optavit patronum pauperem illum, qui diuitis impensis profecerat. Egit pauper, non tenuit. Accusatur à diuite ingrati. In hac caussa, si liberum fuisset adolescenti, aduocationis officium præstare actori, aut denegare, non parum suspicionis in eum trahi potuisset. nunc legis auctoritate patronus optatur. Vnde postea: Habebat jus optandi patronum, & hanc leges dederunt potestatem. Et: Lex optandi patronum jus dabat: me delator optauerat. doce quid faciam. Delator ius habet. Contra omnem meam deprecationem publica auctoritas nititur. -- non igitur obicere debes, in quod coactus sum. Annon & caussa excusat patrociniū? proditio enim, etiam in parente abominanda, & vindicanda est. Aduocationem negare contra reum proditionis non debui, fortior aliquis diceret. Oportebat non deesse legibus vocem, oportebat esse aliquem, qui in summis reipublica, ut tum videbatur, periculis, excuteret veritatem. Itaque, si argumenta proditionis insignia fuerunt, excusari potuit susceptum actoris patrociniū, etiam si liberum fuisset, denegare. Sin dubia & suspecta indicia criminis, nec sincera voluntas deferentis, merito beneficii memoria retrahere adolescentem debuit ab accusatione bene meriti. Sed moratus est in primis sermo Rhetoris, qui præmittitur: Intelligitis huic adolescenti cum summo respectu diuitis agendum: ita demum enim videbitur, id quod fecit necessitate fecisse, si de illa queretur. -- Ergò, quod ad meum consilium pertinet, hic invitus egit: ea, qua dicenda accepit, pertulit. In tractatione erga ipsa, statim ab initio, maximum se beneficium accepisse, quod sibi consummare studia contigisset, fatetur; fortunam accusat, cuius potestate factum sit, ut mallet omnem vsum loquendi perdidisse, quam cum homine de se optime merito iam bis consistere. Subinde: accepi beneficium, quantum maximum dare parentes liberis possunt. -- huius liberalitate, huius opibus, peregrina studia, clarissima exempla, otium, quo plurimum studiis confertur, sum consecutus. -- accepi pecuniam, votum, spem futuram in posterum vite. -- accepi beneficium, ne illud quidem inficiabor, non reddidi. Non tamen continuo sequitur, ut ingrati lege teneatur, qui acceptum beneficium nondum compensauerit.
alioquæ

alioqui nemo est, qui non calumniae genus possit incidere. Describitur postea necessitas, de qua dictum est; moderatio in actione, vocis, vultus, nihil asperum, extra causam; propositum grati in posterum animi, & confessio debiti.

Ponitur & illud actionis, de qua agimus, exemplum: *Cimon* Controu.
ingratus Calliae, apud *M. Senecam*. Leges: *Adulterum cum adul-* 4, 24.
tera qui deprehenderit, dum utrumque interficiat, sine fraude sit. Et:
Ingrati sit actio. Thema: *Miltiades peculatus damnatus, in carce-*
re alligatus decessit. *Cimon filius eius cum sepeliret, vicarium se pro*
corpore patris dedit. *Callias dives, sordide natus, redemit eum à re-*
publica, & pecuniam soluit, eiq; filiam suam collocauit. quam ille de-
prehensam in adulterio, deprecante patre occidit. *Ingrati reus est.*
 Leges verae sunt: exemplum fictum. In hac controuersia me-
 merito ille color & *Gallioni* & *Latroni* & *Montano* placuit, ut nihil in
Calliam diceretur contumeliose, & redemptorem, & socerum, & in-
 felicem. Vnde non *Cestii* tantum improba est sententia, qui mul-
 ta in auarum, & infœneratorem, & mensularium, & lenonem di-
 xit, dum vult illud probare, reddidisse *Cimonem* beneficium, quod ta-
 lem socerum habere sustinisset: sed & *Iunius Bassus* ferri nequit,
 cum pro *Cimone* dicit: *Calliae filiam vxorem duxi. hanc tibi pater*
injuriam feci, dum ingratus esse nolo. Beneficium porro *Calliae* Porcium
 maligne interpretantur, qui disputant ex persona *Cimonis*: *Vi* Latro.
audiui esse, qui pecuniam numeret, miratus sum, fuisse in ciuitate no-
stra quenquam, qui Cimonem redimere quam Miltiadem maluisset.
 Ego ne patrem quidem meum, nisi innocens fuisset, redemissem. Et Niger
 qui illas quaestiones fecit: *an si sua causa fecit hoc Callias, ut re-* Brutidius.
dimeret Cimonem, an sit beneficium. Et qui illas: *an acceperit be-* Gallio.
neficium Cimo? deinde, an teneatur is, qui beneficium acceperit, quod
non petiuit? Nam *Hisponis Romani* stolide dura est quaestio: *An*
retulerit gratiam hoc ipso, quod occidit. Figura tolerabiliore, sed
 non satis proba *Montanus Votienus* quaesuit, *an gratiam retulerit*
Cimon Calliae. *Tuli*, inquit, *filiam tuam vxorem, filia tua Miltia-*
di nurus facta est. non putas beneficium, habere communes cum Mil-
tiade nepotes?

Loci huius controuersiae sunt vel pragmatici, vel pathetici:
 quorum illi ad ius, hi ad aequitatem pertinent. In pragmatico

Declam.
 277.
M. Senec.
controu.
 4, 24.

genere Cimon vincit hac ratione, quod ingratus non censetur, qui beneficio se ad patientiam rei inhonestæ obligari nec putat, nec patitur. Quo pertinet illud Montani: *Certe beneficium reddam, cum tam honestum desideraris, quàm dedisti.* Ego adulteros dimittam? quid aliud facerem, si alligatas haberem manus? Et: *Arrellii Fusci: Ferrum à lege mihi traditum, ad vindictam pudicitie, proiciam?* Et ex Quintiliano: *non potest videri sevitia, non crudelitas, quæ per leges venit: occidere adulterum licet cum adultera.* In pathetica tractatione illam æquitatis quæstionem pro Cimone Latro movit: *an, si affectu & indignatione ablatum, non fuit in sua potestate, ignoscendum illi sit?*

Contra Cimonem pro Callia, pragmaticum est, si dicatur: diversam esse rationem eius quod lex iubet, & quod permittit. Non oportere statim fieri, quod licet facere. Permisit tibi, Cimon, lex uxorem interficere, non præcepit. Quo minus uteris eâ licentiâ, memoria beneficii, preces soceri, ipseque conspectus & interuentus eius, te morabantur: si quid humani in te esset. Tunc non donares patri filiam, qui tibi & libertatem & vitam, in vinculis morituro, donavit? Non petitur à te stuprorum patientia. potuisti abigere tuo matrimonio, quam male inunctam expertus es. Satis existimationi tuæ consuluisses. carnificis officium occupare, etiam si lex indulget, furor est, non ratio: quid, in oculis parentis filiam interficere? beneficium maleficio rependere? beneficii auctorem viuum, videntem, præsentem, deprecantem negligere, reicere, lædere? Nam in pathetico genere, omnia æquitatis, & miserationis nomina & momenta Cimonem pro Callia interpellant.

Iam antea dictum est, quædam in hac controuersia, importunius mota esse. in quo genere fuit illa Gallionis quæstio: *An beneatur is, qui beneficium acceperit, quod non petiuit?* Non rogavi, inquit, te, dedisti istud iactationi tuæ, putas ad gloriam tuam pertinere. Crebra sed improba ingratorum cantilena. Quædam non rogantur, desperatione impetrandi: quædam dubitatione, unde rogandum sit: neque ab ignotis, nullaue familiaritate perspectis facile beneficia petuntur: quibusdam desideriis, quo minus proferantur, ipsa obstat rei magnitudo. Quis ingentem pecuniæ

pecuniæ summam, libertatem, vitam ab eo postulare audeat, quem nullo usu habuit amicum? Quis in vinculis socerum quærit, cui prius oneri, quàm vsui sit? Quædam miseriæ includunt vocem, non laxant. Tunc, quod gloriosissimum est in beneficio, in contrarium vertes, præuenisse preces inopis, spectasse necessitatem, non expectasse vocem? Ita honestissimæ voluntatis gratiam perdet, qui humanitatis priorem, quàm hominis rationem deduxit? *Gratissima esse debent beneficia parata, facilia & occurrentia, vbi Seneca 2. nulla mora fuit, nisi in accipientis verecundia. Optimum est, ante de benef. 1. cedere desiderium cuiusq;: proximum, sequi. Illud melius occupare, & 20. antequam rogemur. quia cum homini probo ad rogandum os concurrat & suffundatur rubor, qui hoc tormentum remittit, multiplicat munus suum. Ita ille, qui beneficium docet dare & accipere. Et mox: ideo diuinanda cuiusq; voluntas, & cum intellecta est, necessitate grauissima rogandi liberanda est. Qui hoc fecit, ille, quod in benefaciendo summum est, fecit. Quàm fuerit itaq; nequam, qui neget beneficium datum, quod non petenti datum est? At enimvero, inquit, iactationi suæ hoc dedit, qui mihi benefecisse voluit videri? O te ingratum, qui beneficio manifesto affectus, adiutus, subleuatus, de beneficii auctore male opinaris, nefarie suspicaris! Quod si plane tibi de eius ambitione constaret, æquissimum erat, ut quantum tu accepisses, reputares, non quàm bene ille dedisset. Auferetur ex vita hominum res pulcherrima, benefaciendi studium, si liceat in alienis beneficiis curiosum esse, & maligne interpretari animum beneficientis. Quid enim erit, quod non vellicare possit malignitas? Scilicet, cum de accipiendo beneficio agitur, tum vero sine anxia deliberatione omnibus in promptu fuerit illud Poëtæ:*

Abs quiuis homine, cum est opus, beneficium accipere gaudeas. Terent.

At vbi de habenda gratia quæritur, in Platonis rempublicam credo eatur, & sapientium regulæ conquirantur, an beneficium recte atque ordine datum sit, an nihil in dantis animo aut arte desiderari possit. dummodo constet, eos, qui ita dubitant, nullo modo recte accepisse beneficium; prauumque in seipsos exemplum statuere. quî minus enim accipiendi, quàm dandi beneficij regula & ratio sit?

Terent.
Adelphi.
2, 3, 1v

Nec

Nec melioris notæ est, illud effugium, in quo Nigri Bruzii ingenium desudauit: Beneficium est, inquit, quod totum eius causa præstat, in quem confertur. Vbi aliquis ex eo aut sperat quid aut preparat, non est beneficium, sed consilium. Improbe hæc dicuntur: malignique & suspiciosi animi non obscurum habent specimen. Quanto verius, & rectius Seneca? Non sum tam ini-
 13. quus, inquit, ut nihil ei debeam, qui cum mihi utilis esset, fuit & sibi. Non enim exigo, ut sine respectu sui mihi consulat. Imo etiam opto, ut beneficium mihi datum, vel magis danti profuerit: dummodo id qui dabat, duos intuens dederit, & inter me seq; diuiserit: licet id ipse ex maiore parte possideat, si modo me in consortium admisit, si duos cogitauit: Ingratus sum, non solum iniustus, nisi gaudeo hoc illi profuisse, quod proderat mihi. Summa malignitatis est, non vocare beneficium, nisi quod dantem aliquo incommodo affecit. Subiicit memorabilia exempla, & repetit sententiam, malignæ descriptioni Brutidii oppositam: Non sum inuidus beneficii interpres, nec desidero illud mihi tantum dari, sed & tibi. Alia quæstio est, si totum sibi præstitit alter, quod fecit, totum sibi imputauit. Sed an istud factum sit, raro ad liquidum deduci potest. pleraque ambiguarum æstimationis sunt: in quibus, si homo quidem es, humanior debet apud te valere interpretatio, ut credas, tibi quoque datum, de quo dubitatur, an sibi tantum dederit, qui fecit. Denique, si planius tecum agi vis, noli, quæso, caussidicorum strophas sanctissimis boni moris legibus obuerrere.

Sed illa quidem de Cimone ficta est controuersia. aliud enim traditur à Nepote, & Plutarcho, in eius vita. Ex recentiore
 lib. 5, cap. 3. historia memorabile est, quod Baptistæ Fulgosi consignauit circa nuptias beneficio parandas. Rolandus Petri Siciliae Regis frater, à Roberto Neapolitano Rege bello nauali captus tenebatur. cumque frater eius parum de redimendo eo cogitaret (quippe qui ignauia amissam classem agre ferret) Comiola Senensis, Messanæ agens, vidua & flore ætatis, & ingenti opulentia insignis, misit, qui captiui animum explorarent: ducturusne uxorem foret puellam, cuius liberalitate, miserias carceris euaderet. Tum enim uerò Rolandus, ut diuinitus missam opem exosculatus, prolixè polliceri capit. Stabilito igitur per procuratores patri-

patrimonio, Comiola duobus auri vnciarum millibus sponsum redemit. At ille Messanam reuersus, & pactas nuptias inficiatur, neque vllam pro beneficio gratiam debere vult Comiolæ: tanquam longe infra generis regii splendorem destituta. Conuincitur apud tribunal ecclesiasticum, amicorumque & propinquorum obiurgationibus, ut denuo animum matrimonio applicaret, adactus, in solennem congressum, velut pacti repetendi causa, venit. Ibi coram omnibus Comiola, cum sua beneficia commemorasset, ingratumque & perfidum eius animum notasset: ego vero, inquit, vltro nuptiis renuntio, neque, ut cum tam ignauo & ingrato homine ætatem agam, æquum existimo; atque adeo ex hoc die DEO pudicitiam meam vna cum opibus consecro. Ingrati à quouis iudice damnandus, adhuc hodie facto puellæ arguitur, atque infamibus exemplis accensetur.

Similior factæ de Cimone controuersiæ est historia Philip- *ap. eund.*
pi Mariæ Ducis Mediolanensis, qui fraternis odiis ad summum *Fulgos.*
rerum omnium discrimen redactus, beneficio matrimonii se expediuit. *Facinus enim Canis*, Dux copiarum eius, mortem sibi imminere cernens, non aliud, inquit, O Philippe, rebus tuis remedium superest, quàm si me extincto, vxorem meam matrimonio tecum coniungas. ita & gratiam militum tenebis, in quibus unica spes; & opibus meis luculentis sane & amplis, ad constituendum tuum statum vteris. Successerunt ex voto consilia. Sed ingratus animus nullo merito mutatur. Disparem vxoris ætatem grauatus Philippus, ut scelere exiret, quod incolumitatis suæ causa iniuerat fœdus, ficto lesi pudoris crimine miseram perculit, peractisque iudicii imitamentis, clam interimi iussit. Quid non ingratus animus designat? Sacra matrimonii, fidem coniugum, pactosque hymenæos, impetu rumpit, & ex Principe, tyrannum, ex homine bestiam facit.

Tu quoque, decus fœminarum Amalasintha; cuius animum non arma, non astutiæ inimicorum fregerunt, beneficia tua exitio dederunt. Theudatus erat, quem iudicio conuictum, & inique rapta restituere iussum, dimiserat, & ad bonam fugam rediturum sperauerat Amalasintha. Addit clementiæ munus incomparabile; mortuoque Atalaricho filio successorem destinat.

kinat. Ita & macula prioris iudicii eluetur, inquit; & Theu-
derici nomen, cui sanguine proximus es, in te honorabitur. Sed
iure iurando sanctissimo confirmabis mihi, te contentum imperii
nomine, nihil de ea, quam hactenus tenui, potentia diminutu-
rum esse. Iurat conceptissimis verbis Theudatus, qui nihil ma-
gis interim animo, quàm iniquam ex priori offensione iracundi-
am flagitiosa perfidia vlcisci, agitabat. Statim enim, ut adeptus
est, quæ concupiuerat, cuncta promissis contraria facit: Ama-
lasuntham carcere primum concludit, mox interficit. Accessit
lib. 1. Gorb. non minus scelus, sceleris dissimulatio: quasi nolente ipso, adeo
ista memorantem. Quid hîc obiicient Amalafunthæ, ingrato-
rum patroni? Prudentius, dicent, eligere debuit, cui beneficium
daret. non debuit, salutem suam homini, quem offensum sciebat, com-
mittere. Non minus flagellant Theudati facinus, quàm virtu-
tem Amalafunthæ laudant, qui ita cauillantur.

Quare nec inuentus est olim tam improbus caussidicus, qui
vel fictæ controuersiæ hunc colorem inducere auderet. *Quin-*
lib. 7. instit *tilianus* certe cum in actione ingrati, annotat, vnde moueri pos-
orat. 4. *sint iuris cauillationes*, hæc tantum ponit: *an is, cum quo agitur,*
acceperit beneficium: quod raro negandum est. ingratus est enim,
qui negat. an, quantum acceperit, reddiderit: an protinus, qui non
reddiderit, ingratus sit; an potuerit reddere: an id, quod exigeba-
tur, debuerit: quo animo sit. Nemo tam impudens fuit, qui in-
sultaret casibus humanis, & diceret: collocasti sane beneficium,
sed apud offensum. Iterum insurgent: frustra quidem in foro
talia expectari, quæ rei causam inuisam, actoris honestam facerent.
Sed in animis omnium, non tam certum tribunal insidentium, quàm
in toto orbe mores humanos arbitrantium, prudentiam eius desidera-
ri posse ac solere, qui ingratos nec immerito suspectos beneficio affecerit.
Tristem de mortalitate sententiam ferunt, qui ita iudicant: neq;
ratione arguunt humanos errores, sed, ut dixi, casibus humanis
insultant. Quibus occinenda est grauis apologia Gregorii Na-
zianzeni: cui & ipse temere exprobratum est, quod Maximum
(hic ut Iudas à præceptore deficiens, ex intimo amico acerbissi-
mus hostis factus erat) laudasset, prouexisset, beneficiis suis
dignum

dignum iudicasset. Si ego, inquit, benignus in illum, ideo accusor, ^{apud Gregor. Pres- byt. in vita} quod prauitatem eius non prauidi, quid tandem hominis fuerit, qui pro benignitate, quam expertus est, maximâ, insidias in me instruit? neque enim prauidisse improbitatem, crimen habet (solus id DEVS potest) & nobis insuper lex præcipit, omnibus misericordiam exhibere, & patria benevolentia religionis socios suscipere. Eum qui venit ad me, inquit Christus, non eiciam foras. Magna res mihi videbatur, Maximus à Græcorum superstitione ereptus & sacro lauacro tinctus, & loco Herculis, Trinitatis cultum professus. Magna mihi res erat, homo virtutem capessens. Etsi enim postrema satis ostenderunt, nihil etiam in primis sinceri fuisse: nobis tamen non licet ista explorare. non cogitationibus interuenimus, non futura, nisi DEO reuelationem gratificante, scimus. Nam nos quidem faciem videmus: animum DEVS introspicit. Pia oratio, cuius vim & ipse complectitur, postquam exprobrantes introduxisset:

τί ἔν; σὺ τῆτον ἔχθες ἔχεις ἐν φίλοις;
καὶ τῶ μεγίστων ἡξίως ἐγκωμίων;

Tom. 2. in
Vit. p. 15. &
16.

Quid igitur? an non heri in amicis hunc habebas? annon summis eum dignabare laudibus? In responsione tum multa præclare, tum illud:

Πισοῦ γὰρ ἀνδρὸς ἐδὲν εὐπρόθεσον,
πρὸς εὐλάβειαν ῥαδίως ὀρμωμένου
ἢ ἔταν, ἢ δοκῆσαν, ὡ χρεῖς πᾶδους.

Viro fideli nihil ad habendam fidem facilius est: qui ad pietatem & probitatem, quæ vel est in aliis, vel esse videtur, statim adjungi cupit. ô vitium probum! Et subinde:

Εἰ τῶτο δεινὸν, οἶδα πολλὰ πολλὰ κίε
τοιαῦτ' ἀμαρτῶν. ἄρα συγγνώσεθ' ἐ μοι
Ἄνδρες δικασαὶ τῆς καλῆς ἀμαρτίας.
ἦν μὲν κάκις &, ἀλλ' ἐτίμων ὡς καλὸν.

Si peccatum hoc est, multa memini talia me peccauisse. Sed ignoscetis, Iudices, tam præclaro peccato meo. Erat quidem ille pessimus; sed colebam eum pro bono.

Cæterum, cum ingrati animi vitium per omnem vitam late pateat, insignioris tamen notæ hoc crimen est, quando in patriam

C

triam

triam, parentes, & qui loco parentum sunt, præceptores, patronos, hospites committitur. Quo enim sanctioribus humanæ societatis vinculis, hæc nomina destinantur, eo fœdius ea violari, in aperto est. Et de gratia quidem patriæ debitâ, aut iis, in quos se patria conuertit, Principibus, luculenti in multas fori actiones transferuntur loci: grauiusque fere, quæ hic peccantur, appellari solent. neque tam facile est (ut hoc vnicum annotemus) inuicem patriam & Principes, ingrati arguere. Quod probe intellexit *Valerius Maximus* in istis: *Ceterum ut senatus populiq; mens in modum subita tempestatis concitata, leni querela prosequenda est: ita singulorum ingrata facta liberiore indignatione prosciendenda sunt.* Factione senatus Romulus, tribunitiis furoribus reliqui, quos ibi refert, conciderunt. Miserandum inter hæc turbamenta publici decoris, Reipublicæ nomen, sui parum compotis. Multo minus ferendum est, si falsis rumoribus Principum fama aspergitur. quibus non debuit moueri *Baptista Fulgosius*, ut actionem ingrati aduersus *Justinianum Imperatorem* instrueret, quod *Belisarium* post ingentia merita, erutis oculis stipem mendicare coëgerit. Quam rem alii ad exempla vertentis fortunæ maluerunt referre. Sed quo auctore ista iactantur? *Joannem Tzezem* frustra nominabis. nam is non tacuit aliorum historicorum monumenta, negantium, id *Belisario* accidisse. sicut iam monuit *Nicolaus Alemannus*, in notis historicis ad *Procopii* p. 10. adde *de vendota*. Idem, qui *Joannis Cappadocis* Patricii Exconsulis casum eius generis suggerit, vnde nata haud dubie fabularum architectis occasio omnia permiscendi. Id quod *Petro Crinito*, & *Raphaëli Volaterrano* per est familiare. Sed libros tot iam censuris confossos, totq; mendaciorum conuictos, mirum sit, si quis hodie securo animo velit sequi. Verum, post *Giphanium*, & alios, nolumus actum agere.

Demenda est potius iniuria venerando nomini *Friderici II. Imperatoris* aspersa apud *Fulgosium*: vbi reus ingrati erga *Honorium* ceterosque Pontifices & Ecclesiam Romanam animi agitur optimus Princeps. Intolerabilis est insolentiæ, muneris Pontificii facere Imperium: quod *Friderico* Principum auctoritas ite detulerat; ita ut solennem carimoniam Romanæ coronationis

lib. 5. cap. 3.

lib. 5. cap. 3.

Ehil. 3.

p. 10. adde
85. & 86.
6. Procop.
bell. Pers. 1.
f.

lib. 5. cap. 5.

tionis Pontifex sine flagitio denegare non posset. Neque vlla in Ecclesiam & Ecclesiasticos iniuria à Friderico orta est: Sed Pontifices, benignitatem Imperatoris singularem erga Ecclesiam, ingratiſſimo ferentes animo, modo Episcopos in eum extimularunt, modo turbas & rebelliones vndique concitarunt, ut redigerent in ordinem, quem reuereri, & obsequio demereri diuina humanaque lege tenebantur. Scilicet huius Imperatoris potentia, vires, prudentia, magnitudo animi, rerum bellicarum peritia, formidolosa fuere Romano sacerdotum senatui. ut rectè iudicat Auentinus; additque: *Visum est flaminibus Romanensibus Imperium Germanum magis florere, quam ipsis vtile foret. placuit id contundere, atq; discordia non solum debilitare, sed in cineres quoq; atq; fauillas redigere, & Fridericum huncce à fastigio rerum humanarum deturbare.* Hæc Innocentio, hæc Honorio & Gregorio mens. Egit bonam causam non segniter *Petrus de Vineis.*

De ingratis erga Parentes liberis diuinæ humanæque literæ amplissime decernunt: nobilisque extat legislatio Imperatoris Justiniani; quam interpretationes ex omni æquitate vndique repetitæ suppleunt. Huius loci est etiam officium τῆ ἀντιπελαργῶν siue τῆς ἀντιπελαργώσεως seu mutuam alimentorum & sustentationis vicem exhibendi parentibus; diuina lege præceptum: quo, juxta interpretes Hebræos filius tenebatur, ut cibum & potum parenti ministraret, vti & vestitum; ex eo scilicet, quod Patris est, seu ex bonis paternis: quibus si careret, cogendus erat filius, si ipsi bona essent, ut vtrumq; aleret parentem, in quantum posset. cui tamen sanctissimo, & quod iuri diuino respondet, officio derogatū voluit glossa Pharisaica, in quam inuehitur Christus Matth. 15, 5. Marc. 7, 11. Ad quem locum explicandum pertinebunt, quæ annotarunt præclarissimi Viri, Dilherrus disput. tom. 2. disp. 3. q. 5. & Seldenus de I. N. & G. iuxta disciplinam Hebræorum VII, 2. Solonis lege, qui non alerent parentes, infamia notabantur. Apud M. Senecam annotatur lex: Liberi parentes alant, aut vinciantur. Demetrius Triclinius ad Sophoclis Electram: πάντων γὰρ ἢ νόμιμων ἢ δικαίων τῶν ἐν κρείττονι καὶ μέγιστον ἔστι πάντων ἀνακρηστέταται, φρονίδια ποιείτω πατρός. ὁ Θεὸς ἀποδέχεται καὶ εὐσεβὲς λογίζεσθαι. Inter omnia iure & legibus constituta, unum ab

omnibus optimum & maximum celebratur, patris curam gerere.
DEVS hoc suscipit, & pium iudicat.

Brat. 3.

Præceptoribus non multum infra parentes deberi, nemo fuit bonus vnquam, aut non barbarus, qui negaret. Magnificâ prorsus, & in primis moratâ commendatione Iulianus effert beneficium Eusebiæ Imperatricis, à qua libros Philosophorum, Historicorum, Oratorum, Poëtarum acceperat, id est, verum ad prudentiam & virtutem comparandam præsidium: omnisque humanitatis expertem censet, qui non cupiat gratiam referre tanti muneris auctori. Quanto autem plus debetur gratiæ ei, qui non libros, sed librorum intellectum vsuque præmonstrat, id est, fido præceptori? Sed hoc vinculo facile se ingrati expediunt scilicet. Quid enim? adolescens debui, inquit, quod debere desii, postquam eo loco constitutus sum, ut præceptorem meum queam despiciere. Tum: Opera pretium ei numeravi, quid potest à me desiderare amplius? Puto non defuturos, qui per magnitudinem animi nihil desiderent amplius: præclare imo secum agi putent, si non experiantur hostes, quos educarunt discipulos. Sed quâ auctoritate possit fieri, ut lex æterna habeatur pro temporaria, & breui circumscribatur tempore pietas, cuius causa perpetua est, parum in expedito est. Respondeat his hominibus Seneca, felix cetera, nisi discipulum habuisset Nerone. Isto modo, inquit, ne medico quidquam debere te, nisi mercedulam dices: nec præceptori, quia aliquid numeraueris. atqui omnium horum apud nos magna caritas, magna reuerentia est. Quid ergo? quare & medico & præceptori plus quiddam debeo, nec aduersus illos mercede defungor? Quia ex medico & præceptore in amicum transeunt, & nos non arte, quam vendunt, obligant, sed benigna & familiari voluntate. Ostendit deinde sollicitudinem & vnicum affectum medici, ægro suo timentis: ad exemplum Philippi apud Curtium: longe dissimilis scilicet, alterius, quo Pyrrhus utebatur, venefici Timocharis; aut impostorum, quos iterum describit Seneca: Multi quos auxerant morbos, & incitauerant, ut maiore gloria sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magna miserorum vexatione vicerunt. Progressus à medico, ad præceptorem, hic quoque distinguit vulgarem præceptoris operam & singula.

6. de benef.
15.

lib. 3. c. 6.

Sid. Val.

Max. 9. 5. 2.

Gell. 3. 8.

6. benef. 36.

singularem ac familiarem. Ne præceptorem quidem, inquit, ha-^{3. benef. 16.}
 beo, cur venerer, si me in grege discipulorum habuit; si non putauit di-
 gnum propria & peculiari cura, si nunquam in me direxit animum:
 & cum in medium effunderet, quæ sciebat, non didici, sed excepi. Hæc
 si exigantur ad normam sanctioris philosophiæ, non sustinent
 censuram cordati iudicis; nisi comparandi meriti causa, non
 dissoluendi, dicta acceperis. Sequitur enim de peculiari opera:
 Alter (præceptor) rursus in docendo, & laborem & tedium tulit,
 præter illa quæ à præcipientibus in commune dicuntur, aliqua instil-
 lauit ac tradidit, hortando bonam indolem erexit, & modo laudibus
 fecit animum, modo admonitionibus discussit desidiam. Tum inge-
 nium latens, & pigrum, iniecta (ut ita dicam) manu, extraxit: nec
 quæ sciebat, maligne dispensauit, quo diutius esset necessarius, sed cu-
 puit, si posset, vniuersa transfundere. Ingratus sum, nisi illum inter
 gratissimas necessitudines diligo. Adicit plura in hanc sententi-
 am: quæ surdis plerumque auribus occinuntur.

Patronorum officia, etiam in foro, gratum reposcunt ani-
 mum, non tantum, ubi gratuita sunt, sicut apud Romanos quo-^{Tac. II. A. 6}
 dam tempore; sed etiam, ubi emolumentis æstimantur: si pa-
 tronus, non suo quæstui inhiavit, sed meis commodis prospexit;
 ad inimicorum insidias occurrit, excubauit, timuit; nihil dili-
 gentiæ, & amoris pro causa reliquum fecit, id est, si amicum se
 præstitit. Quare ingrati merito apud omnem posteritatem re-
 us est Popilius Ciceronis interfector. Controversiam ita pro-
 ponit M. Seneca: Popilium parricidii reum Cicero defendit: abso-<sup>lib. 3. con-
tron. 17.</sup>
 lutus est. proscriptum Ciceronem ab Antonio missus occidit Popilius, &
 caput eius ad Antonium retulit, accusatur de moribus, tanquam in-
 gratus scilicet, id quod amplius interpretatur Valerius Maximus,^{5. 3. 4.}
 facundâ commemoratione sceleris, quam ita claudit: Inualida
 ad hoc monstrum sugillandum literæ: quoniam qui talem Ciceronis
 casum satis digne deplorare possit, alius Cicero non extat. Capitonis
 apud Senecam ista est oratio: Deduxi ad vos rerum omnium, quos
 terra sustinet, nocentissimum, ingratum, impium, percussorem, bis
 parricidam: nec tamen timeo. patroni viderint. nemo à Popilio qui-
 dem, nisi post beneficium occiditur. Quod defenderit Cicero hunc
 Popilium, ex historia desumptum est: quod in causa parricidii
 Conf. Val.
 Max. &
 defen. M. Senec.

defenderit, ab ingenio declamatorum est, qui nocentiorum vo-
luerunt reum facere, & occasionem sententiis ac figuris quære-
re. Etiam si autem in priuato iudicio defensus sit, ingrati animi
crimen ac inuidia non simplex in reum incumbit. *Naturale est*
enim, ut quod in nullo patrono oportuit, indignius sit factum in Cice-
ronem patronum, quæ Latronis est sententia. De manumissorum
& libertorum grato ingratone in patronos animo, eiusque pœ-
na, iure ciuili Romano Græcoque abunde decretum est. Patro-
ciniu nobilioris genus, quod Romæ instituit Romulus, partim le-
ge publica, partim pactione priuata, partim moribus & institutis
continebatur: denique mercenaria res tota facta est, & ex for-
mula conuentionis iudicanda. Sicut autem sancta in primis Pa-
troni & clientis antiquitus nomina sunt: ita haud dubie inui-
sum fuit & animaduertendum crimen, *cliens ingratus.* Atque si
ll. XII. Tab. proditum fuit, *Patronus, si clienti fraudem fecerit, sa-*
cer esto: non immerito credas, clientis quoque, in patronum frau-
dem, seuera lege vindicatam esse. Quamquam clientium in-
firmitas, ab iniuria potentiorum, per illam legem vindicata, non
æque ad nocendum efficax existimari potest. Sed in hoc gene-
re necessitudinis, cum beneficium & obseruantia vtramque pa-
ginam faciant, de quibus in vicem pugnabant veteres, proditæ
non reperiuntur in iudicio querelæ. Ingrati scilicet querela ad
beneficii auctore spectat, ac eius nomine instituitur: aggrauatur-
que, si is pater, aut præceptor, aut patronus, aut hospes fuerit.

Nam & hospitii sanctimoniam, non virtus modo & huma-
nitas, ut hodie, sed iura etiam & leges definiebant. Omni au-
tem lege fortius sacrauit iura hospitii Philippi Macedonia Regis
seueritas: *qui improbissimo militi, ingratisimo hospiti, auidissimo*
naufrago, stigmata inscripsit, ingratum hospitem testantia. quasi di-
ceret, interprete Seneca, *Æquum est, intra fines regni mei, te lite-*
ras istas oculis inscribendas, durissima fronte circumferre; ostende,
quam sacra res sit mensa hospitalis: præbe in facie tua legendum istud
decretum. -- -- Magis ista constitutio sic erit rata, quam si illam
in as incidissem.

Et si quidem lex aduersus ingratos, in aliqua ciuitate, feren-
da sit, nemo suaserit, dubia aut incerta comprehendendi. Nemo
postulabi-

Sen. ad 6,
Aen.

4. de benef.
33.

postulabitur ingrati, qui nondum reddidit beneficium; qui minore mensura reddidit; qui non reddidit ei, de quo dubitari potest, an dederit beneficium. In confesso sint merita oportet; in confesso crimen ingrati animi. Quod cum multiplex sit, duabus tamen præcipue rebus cernitur: vel cum dissimulatur & negatur beneficium; vel cum bene meritis dictis factisque læditur. Illud prius genus ingratorum, crebrum & frequens; hoc posterius, tanquam ferinæ cuiusdam & inhumanæ prauitatis, rarius existimauit *Julianus*. cuius sententiam exempla nouissimi *orat. 3. p.* temporis non affirmant, legislatorem autem potius monent, ut ^{191.} incrementibus vitiis modum statuatur. Præcipua scilicet legis condendæ industria in eo versabitur, ut ii coërceantur, qui homines de se sine controuersia bene meritos, calumniis, maledictis, iniuriis, molitionibus inimicis ac hostilibus violant. De quibus *Carolus Paschalius in censura animi ingrati (cap. 29.)* in hunc modum differit: *Insigniter ingratus is est, quem non modo tibi beneficio non adiunxisti, nec solum pro benefactis gratiam non reddit, sed maledicta, eaq; insuper malefactis cumulat. Cui plus debet, hunc magis odit, ex obligato ac debitore fit inimicus, nunquam non periniquus, irarum, minarum, vltionis plenus. Hoc deterrimum genus hominum, e quibus nihil nisi messem mali metere licet, quidam assimilant arietibus, qui altorem suum saepe cornibus incurfat. Ego potius talem dixerim esse lupum illum, de quo extat Græcum epigramma, τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μεζῶν τρέφω: -- -- Hoc genus ingratorum notat Sapiens hisce verbis: Qui, inquit, reddit mala pro bonis, non recedet malam de domo eius. In dissimulatoribus & inficiatoribus beneficiorum, relinquuntur, puto, suis moribus, qui de beneficio accepto, non satis evidenter possunt conuinci. Sed qui indubitabilibus sunt beneficiis affecti, ope adiuti, liberalitate subleuati, doctrina eruditi, cura educati; hi, si inhumanam impudentiam velint inficiari merita, & quod plerumque sequitur, maleficii sui turpitudinem minuire; illi malo domandi fuerint.*

In utroque hoc genere eminent flagitii atrocitate, quibus beneficia eo usq; leta sunt, dum videntur exsolui posse; vbi multum *Tac. 4. 41* anteuenere, pro gratia odium redditur. Ex odio iniuria; ex iniuria nouum odium. *Proprium enim humani ingenii est, odisse quem læseris.*

Tac. Agr. *leferis. Hoc habent pessimum animi magna fortuna insolentes; quos*
42. leferunt, & oderunt. Et descripsit quidem ingratorum ingenia
Sen. 2. de moresque, turpitudinisque tantæ notas & insignia in literas mi-
sr. 33. sit, eademq; opera quasi suaforiam legis aduersus ingratos con-
Paranef. ue reperi non credidit, pessimum genus ingratorum, qui cum in-
aduers. in- ficiari non possint manifesta hominum de ipsis præclare meri-
gratos, torum beneficia, quorum tamen hostili interim odio flagrant, in-
ro. 2. oper. uertere totam causam, & à sensu horribilis fallaciæ auertere
 mentes aliorum conantur, ementiendo sine nomine & ex lon-
 ginq; beneficia, velut in eos collata, erga quorum verissima
 beneficia se ingratos præbent, cum tamen nec voluerint, nec po-
 tuerint id facere quod iactant, manifesta que rerum fide & inui-
 ctis argumentis mendacii ac vanitatis argui possint. Interea a-
 pud homines rei totius ignaros, famam ingrati animi, cuius sibi
 conscii sunt, obliterare, atque vltro querelam illam ferere stu-
 dent, quam aduersus ouem in fabulis lupus orditur. Cæterum
 inauditæ malitiæ fraudem, operæ pretium est victuris chartis de-
 testari peculiari cura, qua Charites ornabuntur.

Quin autem manifesta eiusmodi & nefaria ingrati animi
 crimina, lege describi atque coërceri queant, quid relinqui du-
 bitationis potest? non minus enim, in aliis hominum personis
 fieri potest, quod in liberis *Iustinianus Imperator*, quem ante lau-
 dauimus, in exemplum prudenter grauiusque perfecit. Pœna,
 ut statuatur more Persarum in ingratos, multas ob causas, ne-
 mo suaserit. neque antiqui, vsquequaque probarunt. *Ammi-*
lib. 23. c. 31. *ani Marcellini* notus est locus: *Leges apud Persas impendio formida-*
ta. inter quas diritate exsuperant, late contra ingratos, & deserto-
res. Ignominiam statuere notabilem, loco pœnæ, consultius
 est: ad quam delendam expiationibus quibusdam locus non
 præcludendus esset.

At, inquis, quin ferre aduersus ingratos leges possint, penes
 quos condendi iuris potestas est, nemo abnuat. An autem con-
 sultum sit hoc facere, non æque in expedito est. Nos illam dis-
 putationem nunc ingredi non constituimus, nisi quod ex allatis
 haud pauca huc faciunt. Sunt exempla grauissimarum natio-
 num:

nam: est ratio summa in rei utilitate, ad finem publicæ felicitatis consequendum necessaria; cum non minus ingrati animi vitium omnes morum labes continere aut trahere credatur, quàm gratus animus omnium virtutum prouentu ac necessitudine celebratur: est increscens hoc aut illo ævo hominum prauitas, & ingratorum multitudo; qui in aliis discunt & experiuntur, quod paulo post aduersus patriam exercent: Sunt alia momenta, quæ tempus, locus, & componendæ disciplinæ publicæ ratio supeditare solet.

Seneca rationibus plerisque iam responsum est. nec multum proficit sollicita illa *beneficii & debiti* distinctio. Quasi minus debeantur, quæ ex lege naturæ, & summa iustitiæ ratione, etiam extra ciuilem formulam, debentur; quàm ea, quæ ciuilibus decretis sanciantur. Vt taceam, illam sententiam ad eos tantum ingratos pertinere, à quibus reposcitur beneficium; siue qui reddendi beneficii causa appellantur: cum potior de iis quaestio sit, qui pro bona gratia malam reddiderunt: beneficiumque maleficio rependerunt. Sed nec illa Stoicorum iactantia apud legislatoris aures tempestive promulgatur, quàm altiora subinde consilia, neque ex virtutum regulis, sed instituto quodam gloriæ extra ordinem petendæ, æstimanda in ore habent. Sicut autem, iniurias etiam maximas, ex proposito quodam sublimiore, tolerare, nemo vetatur: ita ut hoc faciat quisquam, nullus legislator, nullus iudex, quorum munus sanctissimum in prohibenda & punienda iniuria præcipue versatur, præcipere solent.

Denique Seneca de pœna ingrati disputans, *Quid ergo? inquit, impunitus erit ingratus?* Mox decernit ei pœnam, odium publicum, supplicium grauissimum; *iram Deorum, tormenta conscientia, tristem & morosam vitam*: cum ex diuerso gratus homo æquali perpetuaque voluptate fruatur. Comparari autem potest (ita pergit) *utriusque vita, cum alter tristis sit & sollicitus, qualis esse insitiator ac fraudulentus solet; apud quem non parentum qui debet, honor est, non educatoris, non praeceptorum: alter letus, hilaris, occasionem referendæ gratiæ expectans, & ex hoc ipso affectu gaudium grande præcipiens; nec querens quomodo decoquat, sed quemadmodum plenius vberiusque respondeat, non solum parentibus & amicis, sed*

D

humiliori-

de benefi
170

3. Benef. 6. *humilioribus quoque personis.* Etiam antea de crimine ingrati dil-
 xerat: neque absoluiimus illud, sed -- -- tantum odio damnauius, &
 inter ea reliquimus, quæ ad iudices Deos mittimus. Imitatur Gro-
 tius hanc sententiam, cum talia peccata DEO vult punienda relin-
 qui, qui & ad ea noscenda est sapientissimus, & ad expendenda acq-
 uissimus, & ad vindicanda potentissimus. Loquitur Grotius de pecca-
 tis, quæ nec directe nec indirecte spectant ad societatem humanam, aut
 ad hominem alterum. Tale autem peccatum esse ingrati animi
 vitium, in manifestis illis & enormibus speciminibus, quæ ante
 designauimus, concedi nec potest nec debet: quod & Feldeno ob-
 seruatum. Itaque crimina ingrati animi, quatenus incertam
 æstimationem habent, lege non coercentur; quando autem clâr-
 ra sunt & indubia, in libertis, in liberis, etiam ius Romanum puni-
 nit. cum id, ut fiat, reipublicæ intersit, & ad salutem ciuitatis
 pertineat. Quare & *Grasvinkelius*, Grotii mentem ita explicat,
 ut omissionem gratiæ, non offensionem aut læsionem intelliga-
 mus. additque: *Gratitudo aduersus parentes ac patronos etiam co-*
gi potest. non enim in arbitrio liberorum & libertorum est, gratum
esse, sicut aliorum quorumlibet. Quæ postrema verba, comparat-
 tionem habere possunt, sententiam absolutam tueri non possunt.
 neque enim, accuratè loquendo, dixeris: cuiusquam arbitrio
 relinqui, gratus velit esse, an ingratus. Si itaque Grotius dixeris
 in suscipiendo bello non temere suadendum esse, ut aduersus in-
 gratos suscipiatur, si nulla alia causa accesserit, reprehendi non
 debet voluntas, restringere bellandi licentiam conantis. Sicut
 nemo facile iudicauerit: hic populus aduersus libertatis suæ au-
 ctiores & defensores cornua erigit, insolentemque se & ingra-
 tum præbet; ergo armis petendus & ad officium redigendus est.
 Verùm, si iniuriæ aliæ manifestæ, quæ bello iustam causam dant,
 accesserunt, ingrati animi vitium in suasoriis rationibus ad bel-
 lum impellere potest tam indigne læsos.

Qui interim legis iudicisque beneficio tueri se ab ingratis
 nequeunt, & ad Dei tribunal, ut ante dictum est, remittuntur,
 illi & ipsi, non tam vindictæ studio, quàm fiduciâ auxilii, pietatis
 memores, ac inter hostiles ingratorum insultus, caritatis non ob-
 lit; ita suam causam cupiunt agere, ut emendari ingratos non
 eueri.

everti desiderent. Sciunt quæ ingratos pœnæ apud Prophetam ps. 41. &
 inevitabili oraculo denuntiantem maneant: sed mallent illas ss. & 109.
 deprecari, quàm imprecari. Igitur intra hos limites oratio eo-
 rum decurrit: Vides, Optime Maxime Deus, qui ingratos odio
 & pœna damnasti, gratos præmiis promissisque incitasti, nos ho-
 stilibus infidiis peti ab iis, quos aluimus, quos educauimus, neq;
 furoris aduersum nos summi quicquam reliquum fieri; vides
 nostra beneficia immanibus maleficiis rependi. Non ignoras,
 qui omnia scis, quotiens & quantum ignouerimus: candidaque
 & simplici mente, erroribus humanis, quæ, ut res docuit, inhu-
 mana prauitatis erant, tribuerimus. Sed in læsam totiens pati-
 entiam, furor insurrexit semper acrior: neque aliud quàm in-
 teritum eorum sperauit, qui tuâ hactenus sustentante dexterâ ste-
 terunt. Conserva nobis tua munera, DEUS Optime: resiste
 occultis infidiis, retunde apertas molitiones, dissipa conatus, ob-
 iurga bella nullos habitura triumphos. Fac ut ad se, & te rede-
 ant, qui hominem exuerunt, & tua præcepta conculcarunt. Nos
 ad veniam dandam semper erimus parati. en gregem nostrum,
 qui se tibi in clientelam & fidem tradidit! huncine tu, Patro-
 norum Maxime, calumniis inquinari, odiis oppugnari, iniuriis
 affligi, vivus vidensque (vivens in perpetuum, videns omnia)
 patieris? *Fac mecum signum in bonum; ut videant, qui oderunt me, Psal. 86, 17.*
& confundantur: quoniam tu, Domine, adiuvisti me & consolatus es
me. Huius modi preces non magis possunt vanæ esse, quàm cer-
 tum fixumque est; DEUM esse, fuisse, futurum esse gra-
 torum patronum, ingratorum vindicem, qui
 suo digito scripsit legem: *Ingrati*
sit actio.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is difficult to decipher due to its low contrast and the texture of the paper.

Quam deforme nefas, quam detestabile crimē
Audiat, ingratae mentis habere notam,
Quæq; sit apta mali medicina repellere labē
Hoc tua, sub magno Præside, cura docet.
Lege opus est cauta, fiat reus, impius ille,
Quisquis in auctorem, qui benefecit, erit.
Sed qua conveniat simul arte expendere, discas,
Callida, quas regerit caufidicina, strophas.
Scrutaris Veteris Sophiæ monumenta, volutas
Emathios Latio cum Cicerone, senes.
Scilicet, ut possis aliquando peritius istis
Papinianas promere doctus opes
Hic labor: hinc tandē (credas) te magna manebit
Gratia, condignus sedulitatis honos.

*Testandi officii causâ
adjunxit*

Sympatriota

Johannes Andreas Rengerus.

F I N I S

Sanctissimi...
Adhuc...
Quod...
Hoc...
Iste...
Quid...
Sed...
Cuius...
Sunt...
Enim...
Sed...
Tamen...
Hic...
Cuius...

Testis...
ad...
S...

Johannes Andreas Reinger

1712

00 46453

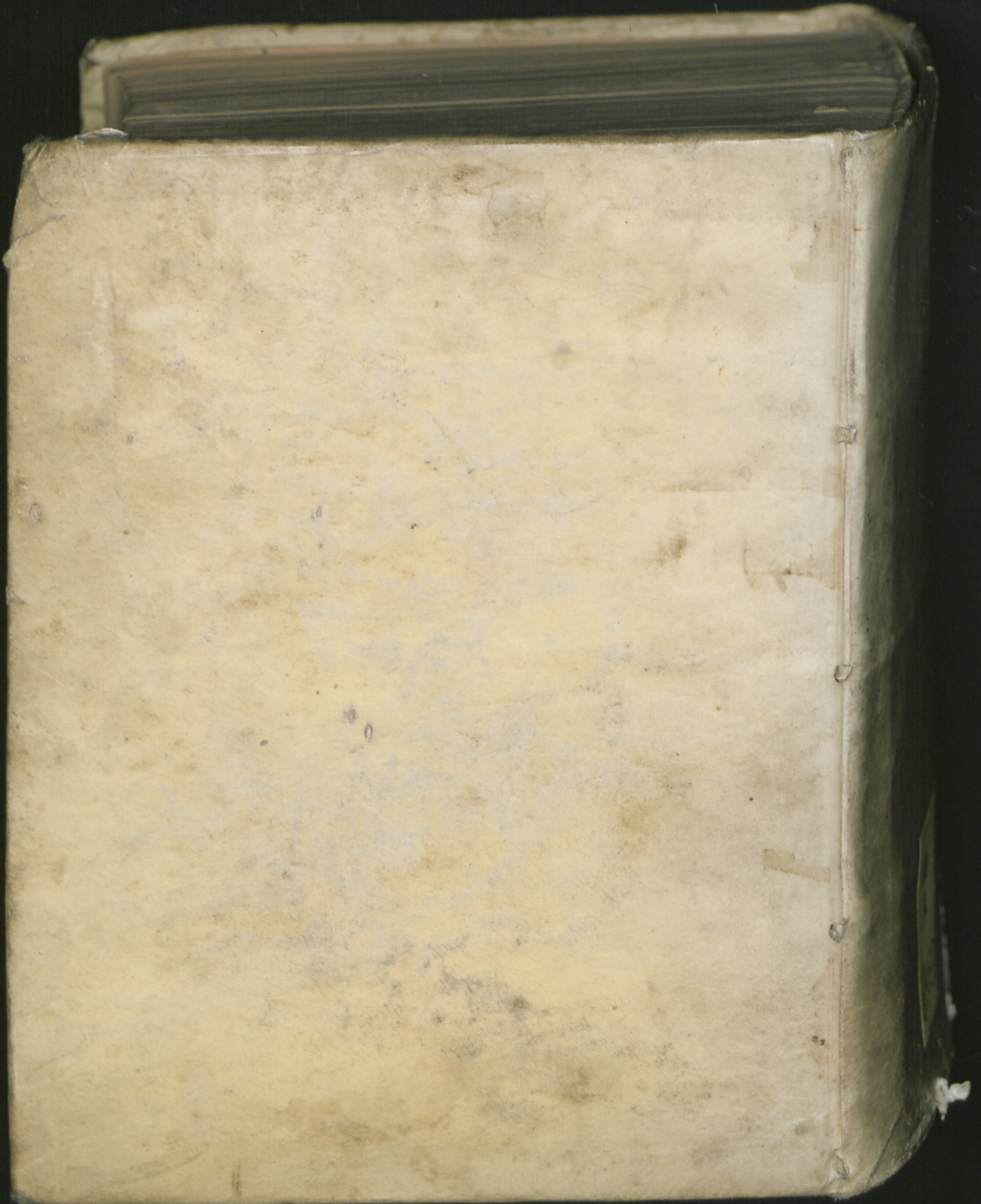
ULB Halle 3
002 937 530

4
56

1017

17.

I. N. J. CH.
De actione legibus proditâ, aut
non prodata,
aduersus

INGRATOS DISQUISITIO.

De qua
In Inclÿta Argentoratensi Academia
P R A E S I D E
JO. HENRICO BOECLERO,
Historiarum Professore ordinario,
Coll. Philosoph. h.t. Decano,

*In solenni auditorio
respondebit*
d. Junii
JOHANNES CHRISTOPHORUS WALTHERUS
Rotemburgensis,

ARGENTORATI,
Typis FRIDERICI SPOOR.
ANNO M. DC. LX.

